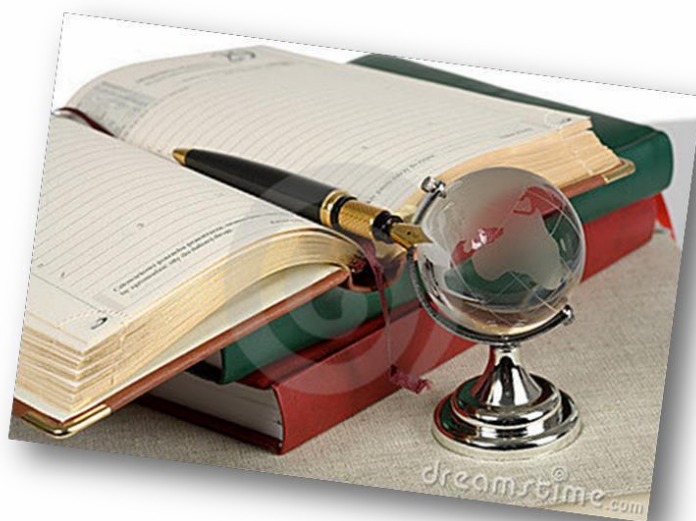

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

**Методичні рекомендації до написання, оформлення і захисту
курсівих та дипломних робіт з психолого-педагогічних дисциплін
для студентів спеціальності 013 Початкова освіта**

Мелітополь – 2020

Методичні рекомендації до написання, оформлення і захисту курсових та дипломних робіт для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» / Чорна В. В., Шевченко Ю. М. Мелітополь: МДПУ, 2019. – 45 с.

Методичні рекомендації розроблені з метою надання практичної допомоги в написання, оформлення і захисту, визначенні структури, виконанні та захисту курсових та дипломних робіт здобувачам денної і заочної форми навчання спеціальності 013 «Початкова освіта»

Рецензенти: Лупінович С. М. – канд. пед. наук, доцент кафедри реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя, завідувач кафедри педагогіки та методик навчання КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Кара С. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри початкової освіти Бердянського державного педагогічного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-науковим інститутом соціально-педагогічної та мистецької освіти протоколом № 1 від 09.09.2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ ТА ДИПЛОМНИХ РОБІТ	
1. Мета і значення курсових та дипломних робіт	7
2. Тематика курсових та дипломних робіт.....	7
3. Керівництво курсовими та дипломними роботами	8
4. Рецензування дипломної роботи	11
5. Виконання курсової та дипломної роботи	12
6. Загальні правила оформлення курсової та дипломної роботи.....	20
7. Допуск до захисту і захист курсових та дипломних робіт	23
8. Вимоги до оформлення тез доповідей (повідомлень) та статей	28
ЛІТЕРАТУРА	
.....	
31	
ДОДАТКИ	32

ВСТУП

Система навчання у вищій школі повинна дати ґрунтовні знання, закласти основи самовдосконалення майбутнього спеціаліста, виховати його, але вона не може дати здобувачам запасу знань на всю трудову діяльність.

Специфіка навчання у закладі вищої освіти полягає перш за все в тому, що воно вимагає продуманої організації самостійної роботи здобувачів, яка б забезпечувала успішне оволодіння не тільки програмовим матеріалом, але й навичками дослідження, творчої діяльності.

У світлі цього положення виключно важливе значення має такий вид самостійної діяльності студентів, як написання курсових та дипломних робіт на протязі підготовки майбутнього вчителя у закладі вищої освіти.

Мета даних методичних рекомендацій – надати здобувачам вищої освіти допомогу у написанні та виконанні курсової та дипломної роботи.

Методичні рекомендації до написання, оформлення і захисту курсових та дипломних робіт для студентів спеціальності 013 Початкова освіта складені згідно Положення про курсові роботи у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (Протокол № 4 від 04.10.2019 року) та Положення про дипломні роботи на здобуття освітніх ступенів бакалавра та магістра у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (Протокол № 4 від 04.10.2019 року).

Методичні рекомендації складаються із вступу, 1 розділу, літератури та додатків.

Перелік компетентностей та результати навчання

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітньою компонентою:

Загальні

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у професійній діяльності.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові

ФК 2. Здатність працювати з інформацією і знаннями з методик та інноваційних технологій в галузі початкової освіти

ФК 7. Здатність поєднувати навчальну та позанавчальну роботу для досягнення поставленої мети

ФК 9. Здатність використовувати досягнення психолого-педагогічної науки та практики у власній діяльності.

ФК 11. Здатність до моделювання освітньо-виховного процесу у загальноосвітньому навчальному закладі, методів планування освітньо-виховного процесу у ЗЗСО (в т.ч. інклюзивного середовища).

ФК 12. Здатність до розроблення програм та методик, технологій навчання і виховання молодших школярів.

ФК 13. Здатність демонструвати глибокі знання з методик та технологій навчання в початковій школі.

ФК 15. Здатність до моделювання уроків за різними навчальними технологіями, використання сучасних методів і методичних прийомів навчання на уроках у початкових класах.

ФК 18. Здатність планувати, аналізувати і проводити освітньо-виховну діяльність, спрямовану на розвиток особистості в закладах загальної середньої освіти.

ФК 19. Здатність користуватися науковою, навчально-методичною та довідковою літературою з актуальних питань сучасної початкової освіти.

Результати навчання

ПРН 2. Грамотно висловлюватися в усній та писемній формі, використовувати мову професійного спілкування, пояснювати й характеризувати факти і явища державною мовою.

ПРН 3. Використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання.

ПРН 6. Бути творчою та креативною особистістю, підвищувати рівень педагогічної культури.

ПРН 7. Працювати нетрадиційно, усувати формалізм і одноманітність у роботі.

ПРН 11. Здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з різних джерел та ефективного використання на практиці різних теорій в області комунікації.

ПРН 16. Застосовувати іноземну мову на загальному та загально-професійному рівнях; вміти будувати міжособистісну взаємодію, працювати в групах, щоб локалізувати, отримати та опрацювати дані для вирішення завдання дослідження.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ ТА ДИПЛОМНИХ РОБІТ

1. Мета і значення курсових та дипломних робіт

1.1. **Курсова робота** – це вид самостійної діяльності навчально-наукової роботи з елементами дослідження, що виконується здобувачем вищої освіти упродовж встановленого терміну в одному семестрі відповідно результатів навчання, на основі набутих із цієї та суміжних навчальних дисциплін загальних та фахових компетентностей, зазначених в освітній програмі.

Курсова робота виконується з метою: закріплення, поглиблення та узагальнення загальних та фахових компетентностей, отриманих здобувачем вищої освіти у даній галузі; систематизації та узагальнення навчального матеріалу; формування дослідницьких умінь у процесі самостійної роботи над конкретною темою (проблемою).

Дипломна робота – це комплексна кваліфікаційна робота, що виконує здобувач вищої освіти на завершальному етапі навчання за освітньою програмою Початкова освіта. Інклюзивна освіта; Початкова освіта. Іноземна мова; Початкова освіта. Християнська етика з використанням набутих інтегральних, загальних та фахових компетентностей з метою вирішення конкретної практичної або теоретичної проблеми.

Дипломна робота демонструє: якість теоретичних і практичних знань згідно з освітньою програмою та концептуальними напрямками їх розвитку; рівень методологічної культури дослідницької діяльності; широку ерудицію автора, опанування методологією наукової творчості; глибоке засвоєння, розуміння та відтворення наукової термінології; здатність самостійного осмислення проблеми, творчого її дослідження; уміння комплексно аналізувати проблеми дослідження; здатність систематизувати і критично оцінювати джерела інформації (думки і підходи) з досліджуваної проблеми, формувати власний погляд на проблему, що розглядається; спроможність здійснювати теоретико-методологічні узагальнення, творчо застосовувати сучасні методи та методики наукового пошуку; здатність нестандартно вирішувати наукові завдання, формулювати оригінальні теоретичні й практичні висновки (рекомендації), прогнозувати розвиток досліджуваних явищ.

1.2. Виконання курсових робіт передбачено освітньою програмою та навчальним планом та є обов'язковою.

Виконання дипломної роботи першого (бакалаврського) рівня не є обов'язковим.

1.3. Дипломна робота оцінюється позитивною оцінкою тоді, коли вона є самостійно виконаним дослідженням і оформлена відповідно до вимог, які зазначені нижче.

2. Тематика курсових та дипломних робіт

2.1. Тематика курсових та дипломних робіт розробляється щорічно та затверджується рішенням кафедри початкової освіти.

Тематика курсових та дипломних робіт повинна бути актуальною, вказувати на наявність невирішених чи недостатньо обґрунтованих проблем у наукових джерелах, законодавстві, практичній діяльності організацій, установ, підприємств, державних органів, відповідати сучасному стану певної галузі науки та перспективам її розвитку.

2.2. Курсові та дипломні роботи також можуть виконуватися за тематикою, яку замовляють підприємства, установи та організації, що уклали з університетом договір про надання освітніх послуг ЗВО або з якими пов'язана трудова діяльність здобувачів вищої освіти.

2.3. Здобувачу вищої освіти надається право обрати тему курсової та дипломної роботи, визначену кафедрою початкової освіти, або запропонувати власну з обґрунтуванням доцільності її розробки. Теми курсових та дипломних робіт на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» можуть бути пропедевтикою для дипломних робіт на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр».

Здобувачі вищої освіти погоджують теми зі своїми керівниками дипломних робіт, після чого теми дипломних робіт затверджуються на засіданні кафедри початкової освіти не пізніше 01 листопада поточного навчального року.

2.4. Директорат інституту встановлює термін і порядок подачі заяв на виконання дипломних робіт.

2.5. Закріплення теми дипломної роботи, призначення керівника та консультантів (у разі потреби) затверджуються наказом ректора у термін, визначений регламентом роботи університету.

2.6. Після закріплення теми здобувачу вищої освіти видається завдання на дипломну роботу, складене керівником і затверджене завідувачем відповідної кафедри з обов'язковим зазначенням термінів та етапів його виконання (Додаток 1).

3. Керівництво курсовими та дипломними роботами

3.1. Науковим керівником курсових та дипломних робіт призначає кафедра початкової освіти з числа науково-педагогічних працівників університету відповідно до планового розподілу педагогічного навантаження.

3.2. У разі необхідності кафедра може призначити консультантів із окремих розділів курсових та дипломних робіт. Консультантами окремих розділів дослідження можуть призначатися професори та доценти університету, висококваліфіковані фахівці й наукові співробітники з науковими ступенями інших установ і підприємств.

3.3. Керівник курсової та дипломної роботи зобов'язаний:

- до початку виконання курсової та дипломної роботи довести до відома ЗВО вимоги щодо змісту й оформлення роботи та термін її виконання;
- надавати допомогу здобувачу вищої освіти у виборі теми, розробці календарного плану роботи на весь період виконання дослідження, доборі літературних джерел, методології та методів дослідження;
- регулярно консультувати здобувачів вищої освіти з питань виконання курсової та дипломної роботи, а за необхідності організувати консультації інших викладачів;
- перевіряти роботу та її структурні частини на предмет відповідності вимогам щодо змісту та оформлення;
- контролювати дотримання календарного плану, інформувати завідувача кафедри про хід підготовки роботи до захисту;
- контролювати відповідність здійснених досліджень затвердженому змісту роботи;
- контролювати усунення недоліків, виявлених при попередньому обговоренні дипломної роботи на засіданні кафедри;
- рекомендувати форми оприлюднення результатів дослідження (тези доповіді на науковій конференції, наукова стаття);
- надати письмовий висновок на дипломну роботу та сприяти отриманню

зовнішньої рецензії на неї;

- надавати консультації щодо захисту курсової або дипломної роботи;

3.4. У висновках керівника дипломної роботи в довільній формі зазначається мета дипломної роботи, в інтересах якої організації вона виконана або в межах якої науково-дослідницької теми, відповідність дипломної роботи постановленому завданню, ступінь самостійності при виконанні дипломної роботи, уміння аналізувати необхідні літературні джерела, застосовувати сучасні методи досліджень та інформаційні технології, запропонувати конструктивні рішення, оцінюються отримані результати та висновки; подається загальна оцінка дипломної роботи та її відповідності вимогам до структури та оформлення, вказуються недоліки, а також інші аспекти оцінки виконання дипломної роботи та її виконавця (за бажанням наукового керівника); подаються пропозиції щодо оцінювання дипломної роботи та присвоєння випускнику відповідної кваліфікації.

3.5. Перепризначення керівника курсової та дипломної роботи здійснюється в таких випадках:

- довготривала хвороба призначеного керівника дипломної роботи;
- звільнення призначеного керівника дипломної роботи.

У разі нехтування науковим керівником обов'язковими компонентами керівництва виконанням дипломних робіт завідувач випускової кафедри зобов'язаний замінити керівника.

3.6. Керівник курсової роботи або консультант дипломної роботи зобов'язаний:

- брати участь у погодженні теми та розробці плану роботи;
- визначати й узгоджувати з керівником дипломної роботи зміст відповідних розділів роботи;
- надавати рекомендації щодо пошуку та вивчення інформаційних джерел;
- забезпечувати регулярні консультації;
- забезпечувати виконання й оформлення здобувачам вищої освіти відповідних частин дипломної роботи згідно з чинними нормами;
- своєчасно перевіряти відповідні частини роботи, надавати необхідну допомогу з теоретичних та методичних питань дипломної роботи.

3.8. На засіданнях кафедри початкової освіти періодично заслуховуються звіти

керівника і здобувача вищої освіти про хід виконання дипломної роботи.

4. Рецензування курсової та дипломної роботи

4.1. Допущена до захисту дипломна робота передається рецензенту.

Дипломну роботу кожного ступеня вищої освіти рецензує один рецензент. Рецензентами дипломних робіт магістрів можуть бути науково-педагогічні працівники або науковці певного фаху вищих навчальних закладів, які мають науковий ступінь та/або вчене звання, керівники підприємств, організацій, установ (бази дослідження).

4.2. Рецензент не може бути співробітником університету.

4.3. Рецензент у п'ятиденний термін знайомиться з роботою і дає на неї письмову рецензію.

4.4. Рецензія повинна відображати: ступінь відповідності теми і змісту роботи; актуальність дослідження; ефективність використаної методики наукового пошуку; рівень використання набутих у процесі навчання теоретичних знань; обізнаність у сучасних дослідженнях із даної проблематики, критичність аналізу публікацій, представлених у літературі та інших інформаційних джерелах; ступінь повноти розкриття теми; наявність емпіричного матеріалу, зокрема, зібраного самим автором роботи; достовірність результатів, перспективність і обґрунтованість висновків; зауваження до роботи; пропозиції щодо оцінки.

Рецензія не повинна дублювати висновки керівника.

4.5. Рецензія повинна бути підписана рецензентом та завірена печаткою установи, у якій він працює (співпрацює) у встановленому там порядку.

4.6. На кожну дипломну роботу надається одна рецензія.

4.7. Здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з рецензією на свою дипломну роботу не пізніше, ніж за 10 днів до початку атестації.

4.8. Негативна рецензія не є підставою для недопущення дипломної роботи до захисту, але враховується при її оцінюванні.

5. Виконання курсової та дипломної роботи

5.1. Головними етапами виконання дипломної роботи є:

- вибір і затвердження теми дипломної роботи;
- опрацювання літературних джерел і складання попереднього плану роботи;
- розробка завдання на дипломну роботу, складання календарного плану

виконання;

- написання курсової або дипломної роботи; попереднє обговорення тексту дипломної роботи на з'їзді кафедри та усунення виявлених зауважень;
- рецензування дипломної роботи;
- підготовка до захисту і захист курсової та дипломної роботи.

5.2. Здобувач вищої освіти, який виконує курсову / дипломну роботу: самостійно оцінює актуальність і соціальну значущість проблеми, пов'язаної з темою дипломної роботи; здійснює добір та обробку інформації за темою дипломної роботи; вивчає й аналізує отримані матеріали; усебічно досліджує проблему, приймає самостійні рішення з урахуванням думки керівника роботи; оформлює розв'язання проблеми відповідно до вимог щодо курсової / дипломної роботи; готує засоби візуалізації результатів дипломної роботи (комп'ютерні презентації, програми, відеоролики, друковані посібники); несе відповідальність за дотримання встановлених вимог до дипломної роботи і термінів її виконання.

5.3. Для здобувача вищої освіти підготовка до публікації тез доповіді на наукову конференцію та/або наукової статті є обов'язковою вимогою. Термін виконання встановлює керівник курсової / дипломної роботи, але не пізніше дати проведення попереднього захисту дипломної роботи.

Структура та зміст курсової роботи

4.1. Курсова робота має чітко визначену структуру:

- титульний лист (Додаток 1);
- зміст;
- перелік умовних скорочень (за необхідністю);
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідністю).

4.2. З **титульного листа** починається нумерація сторінок, хоча номер сторінки на ньому не проставляється. Скорочення в назві навчального закладу та назві роботи не допускаються.

4.3. **Зміст** відповідає планові роботи. Єдиною відмінністю є зазначення номерів сторінок – вказується лише номер початкової сторінки пункту плану.

4.4. Якщо в курсовій роботі вжито специфічну термінологію, а також

використано понад п'ять умовних позначень (абревіатур, символів, скорочень, які не є загальноприйнятими), то їх перелік може бути подано у вигляді окремого реєстру, який розміщують перед вступом. **Перелік умовних скорочень** необхідно друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

4.5. Вступ доцільно писати після того, як вже завершено основну частину курсової роботи. У вступі обґрунтовується актуальність теми, що вивчається, її практична значущість; визначається об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження; розглядаються методи, за допомогою яких воно проводилось; розкривається структура роботи, її основний зміст. Якщо ЗВО виступав за результатами дослідження на студентських наукових конференціях чи має відповідні публікації, про це також слід написати у вступі.

4.6. Основна частина роботи складається з розділів, параграфів (підрозділів). Кожний розділ починається з нової сторінки та обов'язково повинен закінчуватися короткими висновками.

У першому розділі переважно обґрунтовують вибір теми роботи, наводять методи дослідження та їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методику дослідження, розкривають методи розрахунків, гіпотези, що розглядають. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проводити дослідження у цій галузі.

У наступних розділах викладають результати власних досліджень. ЗВО повинен давати оцінку повноти розв'язання визначених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, показників), їх порівняння з аналогічними дослідженнями українських та зарубіжних авторів. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи.

4.7. Логічним завершенням курсової роботи є **висновки**. Головна їх мета – підведення підсумків виконаної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням.

4.8. **Список використаних джерел** подається в алфавітному порядку; має складатися з 20-25 джерел, не менше 30% з яких видано за останні 10 років; оформлюється відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

4.9. **Додатки** мають включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи (таблиці, графіки, глосарії, методики, акти щодо впровадження тощо) і наводяться тільки в разі необхідності, якщо ця інформація не може бути поміщена безпосередньо у тексті роботи. Додатки розміщують у порядку появи посилань у тексті.

4.10. Курсова робота виконується державною мовою або мовою, що вивчається відповідно до спеціальності.

Обсяг курсової роботи – 23-25 сторінок друкованого тексту. До зазначеного обсягу не входять сторінки зі списком використаних джерел та додатків. Усі сторінки структурних частин курсової роботи підлягають наскрізній нумерації (першою сторінкою, яка нумерується, є зміст).

4.11. Структура роботи, вимоги до змісту кожного розділу чи питань, висновків, додатків, а також інші вимоги наводяться у «Методичних рекомендаціях із написання курсових робіт». Методичні рекомендації розробляються кафедрою, де викладаються ті навчальні дисципліни, за якими передбачено вказаний вид роботи і затверджуються навчально-методичною комісією інституту /факультету.

Дипломна робота

5.1 Дипломна робота має чітко визначену структуру:

- титульний лист (Додаток 2);
- анотація;

- зміст;
- перелік умовних скорочень (за необхідністю);
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідністю).

5.2 Складовою дипломної роботи є **анотація** англійською / німецькою мовою, якщо диплома робота виконана українською мовою, чи українською, якщо дослідження написано іноземною мовою (обсягом 600–800 друкованих знаків для дипломної роботи за освітнім ступенем бакалавра).

Анотація подається за схемою: прізвище, ім'я та по батькові здобувача вищої освіти; назва дипломної роботи; текст анотації; ключові слова. Анотації друкуються на окремих аркушах і підшиваються у роботу одразу за титульним аркушем або можуть бути додані до роботи разом з рецензією.

5.4. **Зміст** містить найменування та номери початкових сторінок усіх структурних компонентів роботи, зазначених у пункту 5.4. цих Методичних рекомендацій.

5.5. Якщо в курсовій / дипломній роботі вжито специфічну термінологію, а також використано скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути подано у вигляді окремого реєстру, який розміщують перед вступом. **Перелік умовних скорочень** необхідно друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

5.6. **Вступ** повинен містити коротку характеристику теоретичного і прикладного значення досліджуваної теми та формулювання проблеми, яку передбачалось вирішити у даній роботі. У вступі подають загальну характеристику дипломної роботи у такій послідовності: актуальність теми (обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку початкової освіти); об'єкт дослідження; предмет дослідження; мета і завдання; методи дослідження; наукова новизна одержаних результатів; практичне значення отриманих результатів;

апробація результатів дослідження.

Отже, *тема* наукового дослідження є складовою частиною певної проблеми.

Об'єктом дослідження є вся сукупність зв'язків, відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації.

Предмет дослідження – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Отже, предмет дослідження є більш вузьким, ніж його об'єкт.

Наприклад, об'єктами педагогічних досліджень є діяльність учителів, вихователів, учнів та дітей (співвідносність між суб'єктами навчання та виховання, особистістю і колективом, навчанням і самоосвітою), організація пізнавальної діяльності дітей, навчально-виховного процесу та управління ними.

Часто здобувачі об'єктом або предметом свого дослідження називають учасників педагогічного процесу (учнів, батьків, дидактичні або технічні засоби навчання, навчальне обладнання тощо).

Визначаючи об'єкт, треба знайти відповідь на запитання: що розглядається? В той же час предмет визначає аспект розгляду, дає уявлення про світ розгляду об'єкта дослідження, про те, які нові відношення, властивості, аспекти і функції об'єкта розкриваються. Іншими словами, об'єктом виступає те, що досліджується, а предметом те, що в цьому об'єкті дістає наукове пояснення. В об'єкті, яким є розумовий розвиток учнів у ході навчання, може виділятися такий предмет: дослідницький і евристичний методи навчання як засіб розумового розвитку учнів або дидактична чи методична система вправ для розумового розвитку дітей.

Предметом досліджень можуть бути: мета освіти, виховання, зміст, форми й методи організації та проведення педагогічного процесу, суперечності в навчально-виховному процесі, шляхи його удосконалення тощо.

При вивченні предмета дослідження важливо конкретизувати, хто є суб'єктами того чи іншого дослідження. Навчання і виховання передбачають спільну діяльність учнів та педагогів, основним суб'єктом дослідження має бути щось одне: або діяльність дітей, їх особливості, можливості, інтереси, потреби,

характер поведінки, внутрішні протиріччя становлення особистості учня, рівень його вихованості тощо, або вчителя – педагогічні фактори і засоби, характер педагогічних вимог і впливів, особливості стосунків педагогів та учнів або батьків.

Правильне, науково обґрунтоване визначення об'єкта дослідження – це не формальна, а суттєва, змістовна наукова акція, яка покликана зорієнтувати самого дослідника на виявлення місця і значення предмета дослідження в більш цілісному і широкому понятті, яким є об'єкт дослідження. Але буде недостатнім тільки визначити і назвати об'єкт дослідження. Потрібно обов'язково дати його змістовну характеристику, бо, спираючись на неї, можна забезпечити більш цілісний підхід до характеристики і вивчення основного предмета дослідження.

Визначення теми, об'єкта і мети дослідження складає по своїй суті єдиний нерозривний процес.

1. *Проблема дослідження* характеризує проблемну ситуацію, яка відображає суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній педагогічній практиці і вимогами суспільства до його більш ефективного функціонування

2. Кінцевий результат відображує очікуваний від виконання позитивний ефект, який формується двоступеневе: перша частина – у вигляді суспільної корисності; друга – у вигляді конкретної користі, віднесеної до основного предмета дослідження.

3. *Об'єкт дослідження* – частина об'єктивної реальності, яка на даному етапі стає предметом практичної і теоретичної діяльності людини як соціальної істоти (суб'єкта).

4. *Предмет дослідження* є елементом дослідження, який включає сукупність властивостей і відношень об'єкта, опосередкованих людиною (суб'єктом) в процесі дослідження з певною метою в конкретних умовах.

5. Шлях досягнення кінцевого результату складається з гіпотетичної (передбачуваної, здогадної) вказівки на очікування конкретної користі, віднесеної до основного предмета дослідження₁₇

Такими є логічні зв'язки між об'єктом, предметом, темою і метою

дослідження, які необхідно враховувати в практиці дослідницької роботи.

Вивчення на основі проведеного літературного огляду стану проблеми дає можливість визначенню *завдання дослідження*.

Основною методологічною вимогою до виконання огляду є наявність чітко поставленої мети і конкретного об'єкта дослідження.

Для проведення літературного огляду з теми дослідження доцільно перш за все скласти план і продумати його структуру. План повинен відтворювати основний зміст огляду, а структура – форму його втілення.

Перелік питань, які розглядаються, структурується за принципом від загального до конкретного, тобто в розділі здійснюється редукція основного питання (теми дослідження) до більш конкретних питань, які являють собою *завдання дослідження*.

Отже, завдання дослідження можуть включати в себе наступні елементи:

1) вирішення певних теоретичних питань, які входять у загальну проблему дослідження (наприклад, виявлення сутності біологічного поняття, явища, процесу, подальше удосконалення його визначення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);

2) всебічне (при потребі й експериментальне) вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, типових недоліків і труднощів, їх причин, типових рис передового досвіду. (Таке вивчення дозволяє уточнити, перевірити ті дані, які опубліковані в спеціальній літературі, періодичних виданнях, підняти їх рівня думок окремих авторів на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження навчально-виховного процесу в даному напрямку);

3) обґрунтування необхідної системи заходів для вирішення даної проблеми (це обґрунтування, з одного боку, спирається на теоретичні дані, отримані автором у процесі вирішення першого завдання свого дослідження, а з другого – на матеріали аналізу навчально-виховного процесу, тобто на дані вирішення другого завдання дослідження. Обґрунтування системи заходів практично співпадає з конкретизацією гіпотези дослідження, про що буде сказано

пізніше);

4) експериментальна перевірка запропонованої системи заходів з точки зору відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально можливих у відповідних умовах результатів вирішення цієї проблеми при певних затратах часу і зусиль (це завдання може ставитись автором лише за умови її фактичної необхідності, а також наявності усіх необхідних умов її реалізації);

5) розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження в навчально-виховному процесі загальноосвітніх та нових типів шкіл.

5.7. В основній частині викладається зміст дослідження: основні теоретичні положення з предмета дослідження, спрямовані на досягнення поставлених мети та завдань. Кожен розділ дипломної роботи може поділятися на підрозділи та обов'язково повинен закінчуватися короткими висновками.

В основній частині дипломної роботи, яка складається, як правило, з двох-трьох розділів, викладаються теоретичні засади і стисла історія поставленої проблеми, описуються проведені студентом-дипломником спостереження та експерименти, одержані результати, дається всебічний і об'єктивний аналіз зібраного фактичного матеріалу, здійснюється узагальнення. Наприкінці кожного розділу автор може формулювати короткі підсумки і висновки, але з тою неодмінною вимогою, щоб вони не повторювались пізніше у висновку. У тексті слід розміщувати необхідний графічний та ілюстративний матеріал, запобігаючи перевантаженню ним основної частини роботи і переносити його частину до додатків.

У першому розділі здобувач окреслює основні етапи наукової думки за розв'язуваною проблемою (завданням). Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач повинен вирізнити ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми (завдання). Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини дипломної роботи.

У другому розділі обґрунтовується вибір напряму досліджень, викладається загальна методика проведення експериментального дослідження, наводяться методи вирішення завдань та їх порівняльні оцінки. Описуються основні тенденції, закономірності, методи розрахунків, гіпотези, що розглядаються, принципи дії і характеристики використаних програм та/або апаратних засобів, лабораторних та/або інструментальних методів і методик, оцінки похибок вимірювань та ін.

У наступних розділах описується хід дослідження, умови та основні етапи експерименту, з вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень здобувача, як вони одержані, та в чому полягає їх новизна. Здобувач повинен дати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів) та порівняти одержані результати з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних дослідників, обґрунтувати необхідність додаткових досліджень

5.8. У **висновках** викладають найважливіші практичні, теоретичні та, за наявності, наукові результати здобуті в роботі, а також рекомендації щодо наукового та практичного використання отриманих результатів. У висновках можуть аргументуватися перспективи подальшого вивчення теми дослідження. Якнайважливіша вимога до висновку – його стислість і докладність, в ньому не слід повторювати змісту вступу, основної частини роботи і висновків, які зроблені до кожного розділу.

Загалом кількість висновків має відповідати кількості поставлених завдань.

5.9. **Список використаних джерел:** подається в алфавітному порядку; має складатися з не менше 60 найменувань для дипломної роботи за освітнім ступенем магістра; оформлюється відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи ДСТУ 8302:2015 (Додаток 6).

Наведений у курсовій / дипломній роботі список використаних джерел свідчить про обсяг використаних дипломником літератури, рівня вивчення стану досліджуваної проблеми і навичок роботи з науковою літературою.

5.10. **Додатки** мають включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи (таблиці, графіки, глосарії, методики, акти щодо

впровадження тощо) і наводяться тільки в разі необхідності, якщо ця інформація не може бути поміщена безпосередньо у тексті роботи. Додатки розміщують у порядку появи посилань у тексті.

5.11. До дипломної роботи за освітнім ступенем бакалавра додається **реферат**, який не підшивається. Реферат містить загальну характеристику дипломної роботи (інформацію щодо структури, кількості додатків, ілюстрацій, таблиць, використаних джерел; обсяг дипломної роботи у сторінках), стислий виклад основного змісту (за розділами) та висновки.

5.12. Дипломна робота є рукописом який повинен бути надрукований та оформлений відповідно до вимог ДСТУ 4163-2003 та цими Методичними рекомендаціями.

5.13. Дипломна робота виконується державною мовою або мовою, що вивчається відповідно до спеціальності.

Обсяг дипломної роботи становить до 50 сторінок; для психолого-педагогічних і гуманітарних наук допускається збільшення до 30%. До зазначеного обсягу не входять сторінки зі списком використаних джерел та додатків. Усі сторінки структурних частин дипломної роботи підлягають наскрізній нумерації. Першою сторінкою вважається титульний лист роботи (першою сторінкою, яка не нумерується, є зміст).

6. Загальні правила оформлення курсової / дипломної роботи

6.1. Курсова / дипломна робота повинна бути надрукована на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297).

6.2. Обсяг дипломної роботи залежить від теми, але не повинен перевищувати 50 аркушів. Для психолого-педагогічних і гуманітарних наук допускається збільшення до 30%.

6.3. Текст публікації необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 3см, правий – 1 см, верхній – 2 см, нижній – 2см. Параметри шрифту: гарнітура шрифту – Times New Roman, розмір шрифту – 14 пт., жирність – середня. Параметри абзацу: вирівнювання – за шириною, міжрядковий інтервал – полуторний.

6.4. **Заголовки розділів** друкують симетрично до тексту **великими літерами**. Розділи починають з нового аркуша. **Заголовки підрозділів (параграфів)** друкують з абзацного відступу малими літерами (крім першої великої). Відступ дорівнює 15 мм. Підрозділи (параграфи) продовжують друкувати зразу ж після вступних абзаців розділу або після закінчення підрозділу (параграфа). Крапку в кінці заголовка не ставлять, якщо заголовок складається з двох речень, їх розділяють крапкою.

6.5. Слова, надруковані в окремому рядку великими літерами (ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ) є заголовками відповідних структурних частин дипломної роботи.

6.6. Кожну структурну частину дипломної роботи треба починати з **нової** сторінки.

6.7. Відстань між заголовками та текстом повинна дорівнювати 2 інтервали.

6.8. Сторінки дипломної роботи нумерують арабськими цифрами. Титульний аркуш включають у загальну нумерацію. На титульному аркуші номер не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті.

6.9. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах всієї пояснювальної записки і позначатися арабським цифрами з крапкою на кінці. Вступ і висновки не нумеруються.

6.10. Підрозділи нумерують арабськими цифрами в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається із номера розділу та підрозділу, відокремлених крапкою. В кінці номера підрозділу повинна бути крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу).

6.11. Пункти нумерують арабськими цифрами в межах кожного підрозділу. Номер пункту складається із номера розділу, підрозділу, пункту, відокремлених крапкою. В кінці номера повинна бути крапка, наприклад:

«1.1.2.» (другий пункт першого підрозділу першого розділу).

6.12. Ілюстрації (крім таблиць) позначаються словом «Рис.» і нумеруються послідовно арабськими цифрами.

6.13. Якщо в пояснювальній записці наведена одна ілюстрація, то її не нумерують і слово «Рис.» не пишуть.

6.14. Таблиці нумерують послідовно арабськими цифрами (за винятком таблиць, наведених у додатку). У правому верхньому куті таблиці над відповідним заголовком розташовують надпис «Таблиця» з позначенням її номера (наприклад: «Таблиця 2»). Якщо в пояснювальній записці одна таблиця, її не нумерують і слово «Таблиця» не пишуть.

6.15. При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» та номер її вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці; над іншими частинами пишуть слово «Продовження». Якщо в дипломній роботі кілька таблиць, то після слова «Продовження» вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 2».

6.16. Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові та пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки арабськими цифрами. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад: Примітки:

1. ...
2. ...

Якщо примітка одна, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

6.17. Рисунки повинні бути виконані тушшю, пастою або чорнилами чорного кольору на білому непрозорому папері.

6.18. У дипломній роботі слід використовувати лише штрихові рисунки і оригінальні фотографії. Фотографії розміром менші за А4 повинні бути наклеєні на стандартні аркуші білого паперу.

6.19. Ілюстрації повинні бути розташовані так, щоб їх було зручно роздивлятися без повороту пояснювальної записки або з поворотом за годинниковою стрілкою. Ілюстрації розташовують після першого посилання на них.

6.20. Ілюстрації повинні мати назву. Номер ілюстрації, її назва та

пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

6.21. Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць.

6.22. Заголовки граф таблиці повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з малих, якщо вони складають одне речення із заголовком, та з великих, якщо вони самостійні. Розділяти заголовки таблиці по діагоналі не дозволяється. Заголовки дозволяється друкувати через одинарний інтервал. Текст в таблиці друкують з полуторним інтервалом. Графу «№ п.п.» в таблицю не включати.

6.23. Таблицю розташовують після першої згадки про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту пояснювальної записки або з поворотом за годинниковою стрілкою.

6.24. При посилянні в тексті на джерела наводити порядковий номер за списком джерел, виділений двома квадратними дужками [4, с.58], [4, с. 128; 8, С. 103–107; 9, С. 5].

6.25. Посилання на ілюстрації позначають порядковим номером ілюстрації, наприклад, рис. 2.

6.26. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «Таблиця» в тексті пишуть повністю, якщо таблиця не має номеру, та скорочено – якщо має номер, наприклад: «у табл. 2».

6.27. У повторюваних посиланнях на таблиці та ілюстрації слід позначати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 3».

6.28. Титульний аркуш є першим аркушем дипломної роботи і заповнюється за формою, наведеною у Додатку 2.

6.29. Зміст включає найменування всіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають назву) з позначенням номерів сторінок, на яких знаходиться початок матеріалу розділів (підрозділів, пунктів) (Додаток 3).

6.30. Список літератури повинен містити перелік джерел, використаних при виконанні дипломної роботи. Джерела можна розмішувати **в порядку появи посилань** у тексті дипломної роботи **або за алфавітом** (правила оформлення

літературних джерел наведено у Додатку б).

6.31. Додатки оформлюють як продовження тексту дипломної роботи на наступних сторінках.

6.32. **Кожен додаток** повинен починатися з **нового аркуша** (сторінки з позначенням у **правому верхньому куті** слова «**ДОДАТОК**», **надрукованого великими літерами**, та мати змістовий заголовок).

6.33. Якщо у дипломній роботі більше одного додатка, їх нумерують послідовно літерами, наприклад: ДОДАТОК 1, ДОДАТОК 2 тощо.

7. Допуск до захисту і захист курсових / дипломних робіт

Курсові роботи

7.1. Захист курсової роботи проводиться прилюдно перед комісією у складі трьох науково-педагогічних працівників кафедри, у тому числі й керівника курсової роботи, згідно з графіком, затвердженим завідувачем кафедри. Курсова робота повинна бути захищена до початку заліково-екзаменаційної сесії.

7.2. Порядок захисту курсової роботи: доповідь автора (5–7 хвилин) у якій він знайомить слухачів з проведеним дослідженням, розкриває науковий апарат дослідження, стисло дає його теоретичну та практичну частину, робить висновки; відповідь автора на запитання членів комісії та присутніх на захисті ЗВО щодо досліджуваної проблеми; оцінювання членами комісії якості виконання, змісту та захисту курсової роботи ЗВО.

7.3. Якщо курсова робота є окремим компонентом в навчальному плані, то за результатами захисту роботи виставляється залік із диференційованою оцінкою.

Оцінка в заліково-екзаменаційній відомості, заліковій книжці здобувача вищої освіти виставляється керівником курсової роботи; члени комісії підписують відомість. Також керівник проставляє оцінку та свій підпис на титульній сторінці курсової роботи, результати захисту засвідчують власними підписами члени комісії.

7.4. Курсова робота, яка входить до складу інтегрованої навчальної дисципліни, оцінюється в 100 балів, а рейтинг студента з навчальної дисципліни

визначається як середнє арифметичне оцінок за курсову роботу та екзамен. Оцінку курсової роботи керівник виставляє в академічний журнал у відповідну колонку.

7.5. ЗВО, який без поважної причини не подав курсову роботу в зазначений термін або не захистив її вважається таким, що має академічну заборгованість. За умови отримання незадовільної оцінки ЗВО за рішенням комісії виконує курсову роботу за новою темою або доопрацьовує попередню роботу впродовж терміну, визначеного директором інституту/деканатом факультету. Захист курсової роботи після виправлення недоліків або за новою темою здійснюється в період ліквідації академічної заборгованості відповідно до графіка освітнього процесу.

7.8. Підсумки виконання курсових робіт обговорюються на засіданнях кафедр.

7.9. Оцінювання курсової роботи здійснюється за такими критеріями:

Критерій	Сума балів
Оформлення курсової роботи відповідно до визначених вимог	1-10
Проведення в курсовій роботі аналізу літературних джерел за обраною темою дослідження	1-10
Повнота викладу теоретичного матеріалу	1-30
Ґрунтовність розроблених висновків та пропозицій в курсовій роботі	1-10
Логічність та обґрунтованість викладення змісту курсової роботи в доповіді студента на її захисті	1-20
Аргументація відповідей на поставлені запитання під час захисту курсової роботи	1-20
Разом	100

Дипломні роботи

7.10 За 15 днів до попереднього захисту здобувач вищої освіти повинен подати на кафедру електронний варіант дипломної роботи для перевірки на плагіат. Перевірка роботи на плагіат має відбуватися програмою Advego Plagiatus 1.3.0.61. На підставі результатів перевірки видається довідка про унікальність роботи, завірена відповідальною особою за даний вид діяльності кафедри початкової освіти.

Експертиза результатів академічної діяльності здобувача вищої освіти на предмет вмісту плагіату та відповідності вимогам чинного законодавства України про захист авторських і суміжних прав здійснюється відповідальними на кафедрах,

яких призначає завідувач. Відповідальні особи за допомогою комп'ютерних програм перевіряють подані дипломні роботи на наявність плагіату та подають завідувачу кафедри звіт, для подальшого прийняття рішення щодо допуску матеріалів до попереднього захисту.

Рекомендовані показники оригінальності: більше 80% – високий рівень, робота оригінальна та рекомендується до попереднього обговорення; 60-80% – достатній рівень, робота задовольняє вимогам, але необхідно перевірити відповідність посилань та запозичень; 50-60% – низький рівень, робота рекомендується до попереднього обговорення після необхідних доопрацювань; менше 50% – неприйнятний рівень, робота не рекомендується до попереднього обговорення та потребує суттєвої переробки.

7.11. Попередній захист дипломної роботи здобувача вищої освіти – це процедура перевірки відповідності дипломної роботи встановленим вимогам та готовності ЗВО до захисту роботи в екзаменаційній (атестаційній) комісії. Попередній захист дипломної роботи на засіданні кафедри проводиться не пізніше ніж за місяць до початку атестації. Участь здобувача вищої освіти в попередньому захисті є обов'язковою.

7.12. Для проведення попереднього захисту здобувач вищої освіти повинен подати на кафедру дипломну роботу в друкованому вигляді, не переплетену в жорстку палітурку, наукову статтю та/або тези доповіді на науковій конференції і бути готовим коротко доповісти основний зміст роботи.

Після обговорення дипломної роботи, отримання консультацій, зауважень і порад здобувач вищої освіти повинен провести необхідне доопрацювання.

7.13. За результатами перевірки на плагіат та попереднього захисту кафедра ухвалює рішення про допуск (не допуск) дипломної роботи до захисту перед екзаменаційною (атестаційною) комісією, про що здобувач вищої освіти інформується персонально.

7.14. До захисту в екзаменаційній (атестаційній) комісії допускаються дипломні роботи, теми яких затверджені наказом ректора університету, а структура, зміст та якість викладу матеріалу й оформлення відповідають вимогам

«Методичні рекомендації до написання, оформлення і захисту дипломних робіт» і Положення про курсові / дипломні роботи, що засвідчується підписами керівника та консультантів роботи на титульному листі.

7.15. До захисту в екзаменаційній (атестаційній) комісії не допускається робота, у якій виявлені принципові недоліки в прийнятих рішеннях, обґрунтуваннях, розрахунках та висновках, суттєві відхилення від вимог державних стандартів, а також ті, які не подано у встановлений термін.

7.16. Якщо дипломна робота не рекомендована кафедрою до захисту, питання про те, чи може здобувач вищої освіти захищати дипломну роботу в наступний термін із тією ж темою, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, вирішується кафедрою, про що робиться відповідний запис у протоколі.

7.17. У разі, коли дипломна робота не підготовлена у встановлений термін або за рішенням кафедри не може бути представлена до захисту, як така, що не задовольняє поставлених до неї вимог, здобувач вищої освіти не позбавляється права проходити наступні етапи атестації.

7.18. Рішення кафедри, прийняті після початку роботи відповідної екзаменаційної (атестаційної) комісії, правових наслідків не мають.

Після попереднього захисту на засіданні кафедри дипломні роботи в разі їх повної відповідності встановленим вимогам або після усунення виявлених недоліків зшиваються у тверду обкладинку та мають бути підписані й подані ЗВО науковому керівнику. Науковий керівник перевіряє виконану роботу (разом із висновком у поданні голові екзаменаційної (атестаційної) комісії щодо захисту дипломної роботи (далі – Подання)) передає завідувачеві кафедри.

7.19. У Поданні (Додаток 5) зазначаються дані щодо успішності здобувача вищої освіти за період навчання в університеті; висновок керівника дипломної роботи та висновок кафедри про дипломну роботу.

У висновку кафедри зазначається «Дипломна робота відповідає (не відповідає) вимогам. Робота пройшла на плагіат і має (високий, достатній, низький) рівень унікальності. Студент(ка) _____ допускається (не допускається) до захисту даної роботи в екзаменаційній (атестаційній) комісії.

Протокол № _____ від _____ 20__ року».

Відповідальність за своєчасне оформлення Подання несе директор інституту, проректор із заочної форми навчання.

7.20. Дипломна робота, рецензія, Подання передаються до директорату інституту або заочного відділу. Секретар директорату інституту/ або заочного відділу реєструє дипломну роботу у «Журналі реєстрації дипломних робіт», а також зазначає у Поданні дані щодо успішності здобувача вищої освіти за період навчання в університеті.

7.21. Перед захистом дипломних робіт до екзаменаційної (атестаційної) комісії подаються: виконана дипломна робота; подання голові екзаменаційної (атестаційної) комісії про захист дипломної роботи; письмова рецензія на дипломну роботу; інші матеріали, що характеризують наукову й практичну цінність виконаної дипломної роботи: листи-замовлення підприємств на виконання дипломної роботи, друковані статті за темою роботи, документи, що вказують на практичне застосування роботи, макети, зразки матеріалів, виробів тощо.

7.22. Захист дипломної роботи є складовою атестації здобувача вищої освіти. Порядок проведення атестації здобувача вищої освіти визначається

«Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної (атестаційної) комісії в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького».

7.23. Послідовність проведення процедури захисту дипломних робіт:

7.23.1. Представлення ЗВО та його роботи головою екзаменаційної (атестаційної) комісії;

7.23.2. виступ автора дипломної роботи;

7.23.3. питання членів комісії та присутніх до автора;

7.23.4. відповіді на запитання членів комісії та присутніх;

7.23.5. оголошення висновку керівника та рецензії на дипломну роботу;

7.23.6. відповіді автора на зауваження наукового керівника і рецензента;

7.23.7. загальна дискусія;

7.23.8. заключне слово здобувача вищої освіти;

7.23.9. підведення підсумків захисту на закритому засіданні екзаменаційної (атестаційної) комісії;

7.23.10. публічне оголошення результатів захисту.

Загальний захист дипломної роботи не повинен перевищувати 30 хвилин.

7.24. На захист здобувач вищої освіти заздалегідь готує:

1) доповідь тривалістю 10 – 15 хвилин у довільній формі, де має висвітлити наступні питання: обґрунтування актуальності теми дослідження; мету й завдання роботи; об'єкт, предмет дослідження; основні методи дослідження; методологічну основу роботи; практичну цінність отриманих результатів роботи; перспективні напрями вивчення і розвитку обраної проблеми. Автор дипломної роботи має продемонструвати вміння: логічно та аргументовано викладати матеріал; коректно використовувати статистичні, математичні та інші методи; проводити власні дослідження; володіти навичками узагальнення; формулювати висновки; працювати з інформаційними джерелами; ініціювати та обґрунтовувати інноваційні підходи та напрями вирішення завдань, що досліджується.

2) ілюстративний матеріал у вигляді презентації за допомогою програмного продукту Microsoft Office PowerPoint, аналогічних програмних продуктів та/або роздаткового матеріалу, що містить таблиці, графіки, діаграми, схеми тощо, на які посилається автор у своїй доповіді, а також основні висновки та пропозиції, сформульовані в результаті дослідження.

Необхідну кількість та зміст ілюстрацій здобувач вищої освіти визначає самостійно, але погоджує з науковим керівником.

Роздатковий матеріал оформлюється на окремих аркушах формату А4. На титульній сторінці необхідно вказати тему дипломної роботи та її виконавця. Таблиці та рисунки разом мають наскрізну нумерацію роздаткового матеріалу.

Кількість папок із роздатковим матеріалом відповідає кількості членів екзаменаційної (атестаційної) комісії.

7.25. Оцінювання захисту дипломних робіт здійснюється за 100-бальною шкалою, яка відповідно переводиться в національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу ЄКТС.

7.26. Критерії оцінювання дипломної роботи:

відповідність змісту роботи обраній темі, її актуальність, логічність структури роботи та чітка програма роботи	1- 20
грунтовність, повнота і науково-критичний аналіз літератури з проблемами дослідження	1-10
успішність виконання завдань дипломної роботи	1- 20
рівень аналізу зібраного фактичного матеріалу	1-10
новизна, теоретичне і практичне значення	1-10
літературне, технічне й естетичне оформлення роботи	1-10
публічний захист дипломної роботи (аргументованість, переконливість, вільне володіння матеріалом, культура мовлення)	1- 20
Разом	100

7.27. У випадку, коли захист дипломної роботи визнається незадовільним, екзаменаційна (атестаційна) комісія встановлює, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він повинен опрацювати нову тему, визначену випусковою кафедрою.

7.28. У випадку негативного висновку екзаменаційної (атестаційної) комісії за результатами повторного захисту дипломної роботи її подальших розгляд не допускається.

7.29. Після захисту дипломні роботи передається до бібліотеки університету, де реєструються в спеціальних журналах і зберігаються протягом п'яти років.

7.30. За дипломними роботами зберігається статус авторського права. За достовірність усіх наведених у цих роботах даних відповідальність несе здобувач вищої освіти та його науковий керівник.

7.31. Здобувачу вищої освіти рекомендується розмішувати матеріали

дипломної роботи на сайті його структурного підрозділу, або у репозитарії університету.

8. Вимоги до оформлення тез доповідей (повідомлень) та статей

1. Обсяг тез конференцій, симпозіумів в Україні, як правило – одна повна сторінка. Мова – українська. Текстовий редактор — Microsoft Word, Формат аркуша – А4; поля: зліва – 25 мм, справа – 20 мм, вгорі – 20 мм, внизу – 20 мм; шрифт 14 пт Times New Roman. Текст – без нумерації сторінок.

Шрифт УДК – у першому рядку, зліва, вирівнюється за першою літерою другого рядка основного тексту. Після відступу в 1,5 інтервали – назва тез чи статті – великими літерами, вирівнюється по центру. Після відступу в 1,5 інтервали ініціали та прізвища автора (авторів), вирівнюється по центру. Після відступу в 1,5 інтервали – назва установи, міста (в дужках). Після відступу в 2 інтервали – основний текст.

2. Рукопис статті повинен бути надрукований на папері доброї якості та стандартного формату (А4: 210x297 мм), через півтора-два інтервали, на комп'ютері з якісною стрічкою та зі стандартним чистим шрифтом. На сторінці, повинно бути не більше 30 рядків. Розмір полів такий: зліва – 25 мм, справа – 10 мм, вгорі і знизу – 20 мм.

Стаття повинна мати офіційне направлення, підписане керівником закладу, в якому проводилося дослідження.

Наприкінці статті всім авторам необхідно обов'язково поставити підписи, а також вказати адресу для переписки та номер службового і домашнього телефонів. До статті надається перелік розшифрованих умовних скорочень, що використано у тексті.

На першій сторінці, у лівому верхньому куті, необхідно вказати індекс статті за універсальною десятинною класифікацією (УДК), нижче - прізвища авторів і (в дужках) місто, а під ними - назву статті.

Після цього йде коротенький виклад змісту статті (обсягом не більше 0,5 машинописної сторінки).

У тексті статті (з нової сторінки) повинен бути коротенький виклад того

нового й оригінального, що одержано авторами в їх дослідженні. Терміни та позначення повинні відповідати діючим стандартам. Одиниці вимірювань слід приводити в одиницях міжнародної системи (СІ).

Список бібліографічних посилань слід складати у послідовності їх цитування в тексті, де кожне посилання позначається цифрою у квадратних дужках. Список літератури подається окремою сторінкою. Посилання на іноземні джерела приводяться мовою оригінала і обов'язково повинні бути надруковані на комп'ютері зі стандартним шрифтом.

Список літератури має бути оформлений відповідно до зразків бібліографічних посилань, що наведено у Додатку 4.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев И. С. Наука // БСЗ. 3-є изд. 1974. Т. 17. С. 956–969.
2. Дипломна робота: Український педагогічний словник / Укл. С. Гончаренко. К.: Либідь, 1997. С. 90.
3. Кедров Б. М. Классификация наук // БСЗ. 3-є изд. 1974. Т.17. С.969–978.
4. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М., Яцій О. М. Основи наукових досліджень. О.: ПНЦ АПН України, 2002. С.173–207.
5. Лудченко А. А., Лудченко Я. А., Примак Т. А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Лудченко. К.: Знання, 2000. 114 с.
6. Мирский З. М. Науковедение // БСЗ. 1974. Т. 17. С. 980–983.
7. Мороз І. В. Структура дипломних, кваліфікованих робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. К.: Курс, 1997. 56 с.
8. Садовский В. Н. Основания общей теории систем: Логико- методологический анализ. М.: Наука, 1974. 279 с.
9. Философский энциклопедический словарь. М.: СЭ, 1983. 837с.
10. Черепанов В.Ф. Экспертные оценки в педагогических исследованиях. М.: Наука, 1988. С. 11–123.

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

повна назва кафедри

КУРСОВА РОБОТА
з (назва навчальної дисципліни)

на тему: « _____ »

здобувача вищої освіти

групи _____

Код, найменування спеціальності

ПБ

Керівник: звання, ПБ

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Мелітополь – 20__ рік

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Рецензія на курсову роботу

Здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

Код, найменування спеціальності _____, який навчається в групі _____

Курсова робота з _____
(найменування навчальної дисципліни)

Тема _____
_____

Реєстраційний № _____ Дата одержання роботи «_» _____ 20__ р.

Оцінка _____ Дата повернення роботи «_» _____ 20__ р.

Рецензія _____
(вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові)

ЗМІСТ РЕЦЕНЗІЇ

_____
(підпис)

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра початкової освіти

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____

Напрямок підготовки

(спеціальність) _____

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

“___” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

Керівник роботи _____,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від

“___” _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання_

—

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької

освіти Кафедра початкової освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістра»

на тему «_____»

Виконала: здобувач вищої освіти групи
денного/заочного відділення

спеціальність 013 Початкова освіта ПІБ

Керівник: ПІБ

Рецензент: ПІБ

Мелітополь — 20__

ВСТУП

Актуальність теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами.

Об'єкт дослідження –

Предмет дослідження –

Мета дослідження

Завдання:

Методи дослідження

Наукова новизна

Практичне значення роботи

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ДЖЕРЕЛ, ЯКИЙ НАВОДЯТЬ У НАУКОВИХ
РОБОТАХ**

згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація.

Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з
урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ-Чернівці: Букрек, 2018. 296с.
Два автора	Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. К.: Академвидав, 2005. 602с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості: довідник. Житомир, 2013. 321с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В.В., Кисляченко М.Ф., Лобастов І.В., Нечипорук А. А. Київ : Укragропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. К.: ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Вікова і педагогічна психологія / О. В. Скрипченко та ін. К., 2007. 413с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.- практ. конф. / Житомир. нац. агроєкол. ун-т. Житомир: Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Інфузорії. Вып. 1. Сукторії (Ciliophora, Suctorea) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.

За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем Є. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М.Й.Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	<p>Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С.103–108.</p> <p>Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємства на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.</p>
Статті з продовжуючих та періодичних видань	<p>Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємства в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка</i>. 2013. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28.</p> <p>Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae</i></p>

	Brunensis. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
Законодавчі документи	Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017). Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i> . 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).
	Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i> . 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017). Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i> . 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).

Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.
	<p>Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 9 листоп.</p> <p>Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.</p> <p>Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i>. 2017. № 7. С. 106–107</p>
Стандарти	<p>ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).</p> <p>СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)</p>
Патенти	Комбайн рослинозбиральний універсальний: пат. 77937 Україна : МПК А01D 41/02, А01D 41/04, А01D 45/02. № а 2011 09738; заявл.
Авторські свідоцтва	А. с. 1417832 СССР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного пресс-подборщика / В.Б.Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87 ; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.

Дисертації, автореферати дисертацій	<p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис.... д-ра с.-г. наук: 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.</p> <p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.</p>
Препринти	<p>Панасюк М. І., Скорбун А.Д., Сплошной Б.М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами.</p> <p>Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).</p>

Деякі бібліографічні позначення в іншомовних джерелах

Мова	Том	Номер	Сторінка
Російська	Т.	№	С.
Англійська	Vol.	№	P.
Німецька	Bd.	Nr	S.
Французька	T.	N	P.
Італійська	Vol.	n.	P.